

POSKUS ZATIRANJA PRŠIC ŠIŠKARIC (*Eriophyidae*) NA OLJKAH (*Olea europaea*) S PRIPRAVKI NA OSNOVI ŽVEPLA

Uvod

Med pregledi oljčnikov na območjih slovenske Istre, Goriških Brd, Krasa in Vipavske doline, smo v letih 2022 in 2023 opazili poškodbe v obliki rjavenja in sušenja brstov, cvetov in mladih poganjkov oljk. Poškodbe so bile prisotne v intenzivnih nasadih oljk, vključenih v ekološko ali integrirano pridelavo, kot tudi na vrtovih. Ob podrobnem pregledu s stereomikroskopom smo potrdili prisotnost pršic šiškarič. Prisotna vrsta je bila identificirana kot *Aculus olearius* Castagnoli (Prostigmata: Eriophyidae), kar je bila prva potrditev te vrste v Sloveniji, kjer škodljivec do nedavnega ni povzročal gospodarske škode (Devetak et al., 2024). Organizem je eden izmed enajstih poznanih vrst katerih gostitelj je oljka (Shanini et al., 2009). Iz Savdske Arabije (Ksibi et al., 2022) in iz nekaterih turških pokrajin (Çetin in Alaoglu, 2006; Ersin et al., 2020) so poročali tudi o izpadu pridelka zaradi poškodb pršice šiškaričice.

Razvoj pršic je pogojen s fenofazo gostiteljske rastline. Najbolj množično se pojavlja na mladih tkivih in sicer na brstih, cvetovih in mladih plodovih do premera 5 mm. Ob večjih prerazmnožitvah pride tudi do poškodb mladih poganjkov (Castagnoli, 1977). Na območju zahodne Slovenije to pomeni obdobje od druge polovice meseca aprila do začetka maja.

Prisotnost pršice šiškaričice se kaže kot rjavenje, venenje in sušenje cvetnih brstov in cvetov, v primeru močnejšega napada tudi kot sušenje, venenje in deformacije mladih poganjkov. Mladi plodovi porjavijo, se posušijo in odpadejo. Zaradi podnebnih sprememb, ki so vzrok za mile zime in zelo vroča poletja, lahko pričakujemo širjenje pršic šiškarič na nova območja pridelave oljk. Na skrajno severnih območjih lahko zaradi že obstoječih okoljskih stresnih dejavnikov, prisotnost škodljivca pomeni še dodatno ogroženost (Devetak et al., 2026). Možno je, da je prerazmnožitev pršic šiškarič eden od vzrokov povečanega predčasnega odpadanja mladih plodičev oljk, kar opažamo v zadnjih letih.

V letih 2024 in 2025 smo v sklopu strokovnih nalog integriranega varstva rastlin izvedli škropilni poskus. Zanimalo nas je, ali tretiranje nasadov oljk z žveplovimi pripravki vpliva na zmanjšanje populacije pršic. Namen je bil tudi ugotoviti, v kateri fenofazi je tretiranje najbolj učinkovito.

Materiali in metode

Ob vzorčenju mladih poganjkov smo ugotovili, da so populacije pršic šiškarič najbolj številčne v času pred cvetenjem oljk v razvojnih fazah BBCH 30 – 60. Želeli smo preveriti učinkovitost rabe pripravkov na osnovi žvepla. Poskus smo izvedli v letu 2024 v nasadu oljk v Kromberku pri Novi Gorici, GERK 3149890 pri pridelovalcu, kjer smo v prejšnjih letih opazili poškodbe na poganjkih zaradi pršice. Šlo je za bločni poskus z dvema obravnavanjema, v vsakem obravnavanju sta bili dve ponovitvi in v vsaki ponovitvi po tri drevesa. Poskus je potekal na sorti Leccino. Tretirano obravnavanje je zajemalo dve škropljenji s pripravkom Pepelin WG v odmerku 4 kg/ha in sicer prvič v fenofazi BBCH 53 (Rast

cvetnih šopov.) dne 22.4.2024, drugič pa v fenofazi BBCH 55 (Socvetja so popolnoma razvita. Cvetni brsti se začnejo odpirati.), dne 30.4.2024. Kontrolno obravnavanje ni bilo tretirano.

Preglednica 1: Škropilni program za zatiranje pršic šiškarič na oljkah 2024

	Akaricidni pripravek	Odmerek	Datum škropljenja, fenofaza	
Tretirano obravnavanje	Pepelin WG (žveplo 79,6%)	4 kg/ha	22.4.2024 BBCH 53	30.4.2024 BBCH 55
Negativna kontrola (neškropljeno)	/	/	/	

Na agrometeorološki postaji Vogrsko smo v dnevih po prvem škropljenju beležili povprečne temperature pod 10°C, medtem ko so optimalne temperature za delovanje žveplovih pripravkov 16-20°C. V času med obema škropljenjema (22. in 30.4.2024) je bilo padavin zelo malo (skupno 10,4 mm). V obdobju od prvega škropljenja (22.4.2024) do ocenjevanja poskusa (14.7.2024) je bila vsota padavin 343,4 mm.

Dne 14.7.2024 smo opravili oceno pridelka na posameznih drevesih, za obe obravnavanji in ponovitve. Ocenjevali smo povprečno pokritost krošnje s plodovi, vizuelno. Podatke smo statistično obdelali s pomočjo ANOVA.

Poskus smo ponovili v letu 2025 in sicer na lokaciji Beneša nad Ankaranom, GERK 2364824. Tudi na tej lokaciji smo v prejšnjih letih na različnih sortah oljk potrdili prisotnost pršic šiškarič. Poskus je potekal na sorti Leccino. Potek poskusa je bil enak kot v letu 2024. Prvič smo z žveplovim pripravkom tretirali dne 24.4.2025 v fenofazi BBCH 55, drugič pa dne 28.4.2025, fenofaza BBCH 57 (Cvetni venec je zeleno obarvan in je višji kot čaša).

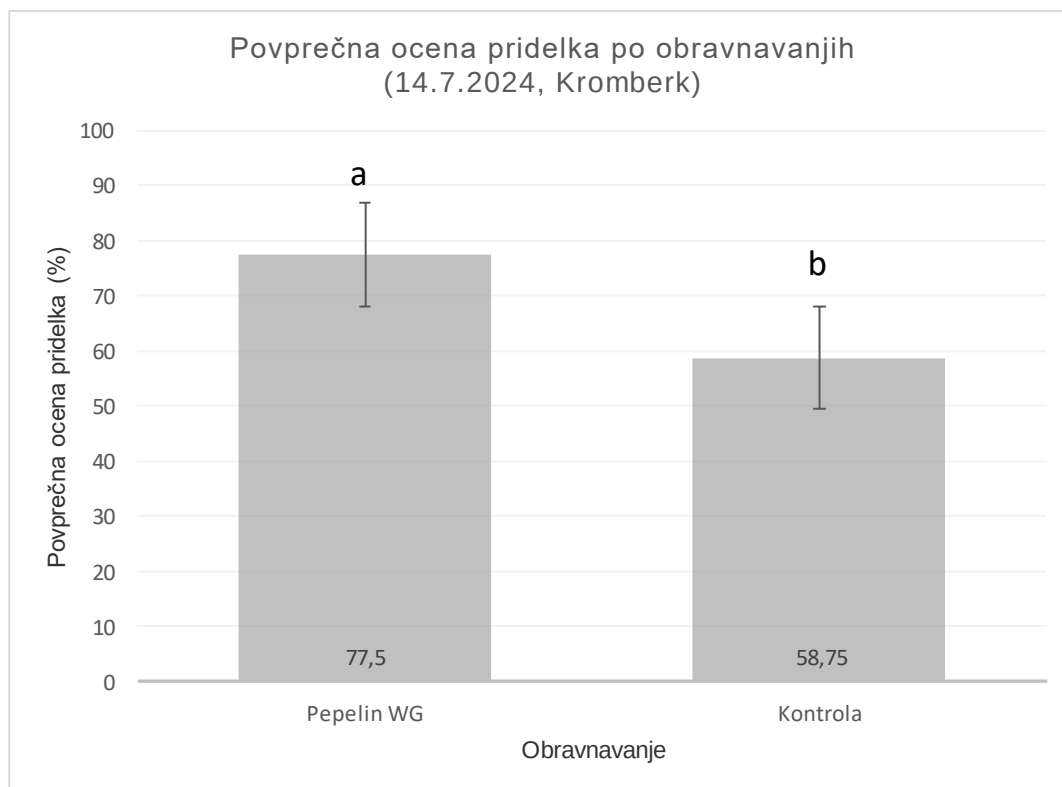
Preglednica 2: Škropilni program za zatiranje pršic šiškarič na oljkah 2025

	Akaricidni pripravek	Odmerek	Datum škropljenja, fenofaza	
Tretirano obravnavanje	Pepelin WG (žveplo 79,6%)	4 kg/ha	24.4.2025 BBCH 55	28.4.2025 BBCH 57
Negativna kontrola (neškropljeno)	/	/	/	

Na agrometeorološki postaji Beneša smo v aprilu 2025 beležili ugodne temperature. Po prvem škropljenju 24.4.2025 sta sledila dva dneva s padavinami in občasno tudi močnimi nalivi (skupno 14,8 mm). Drugo škropljenje je bilo opravljeno 28.4.2025. V obdobju od prvega škropljenja do ocenjevanja poskusa, ki je bilo opravljeno 15.7.2025, je bila vsota padavin 113,4 mm.

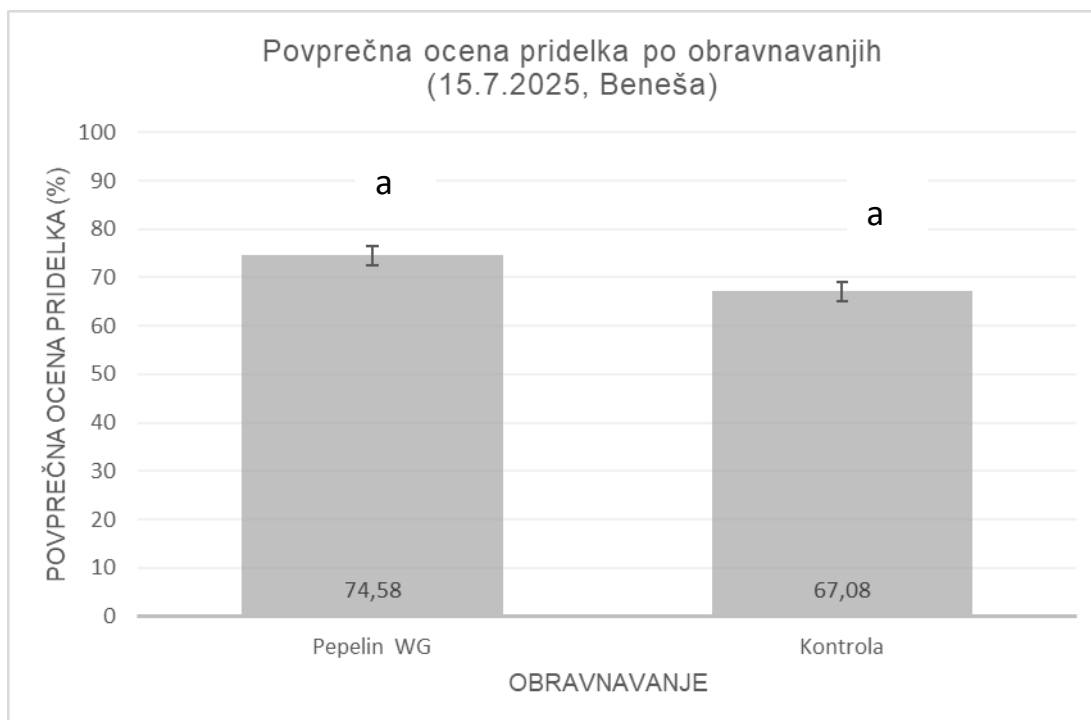
Rezultati

Pri ocenjevanju povprečnega pridelka je v letu 2024 prišlo do statistično značilnih razlik med tretiranim in netretiranim obravnavanjem (ANOVA). Uporaba žveplovega pripravka v času pred cvetenjem je učinkovito zmanjšala populacijo pršic šiškaric, kar je vplivalo na povečan pridelek.

Slika 1: Povprečna ocena pridelka za tretirano in netretirano obravnavanje v letu 2024

Pri ocenjevanju povprečnega pridelka oljk na lokaciji Beneša v letu 2025 ni prišlo do statistično značilnih razlik med tretirano in netretirano obravnavo, vseeno pa je bila tretirana obravnava bolje ocenjena. Vzrok za tak rezultat je možno iskati v močnih padavinah, ki so padle takoj dan po prvem tretiranju.

Slika 2: Povprečna ocena pridelka za tretirano in netretirano obravnavanje v letu 2025

Kljub vsemu lahko zaključimo z ugotovitvijo, da pripravki na osnovi žvepla učinkovito zmanjšujejo populacije pršic.

Sklepi

Glede na rezultate poskusov strokovne naloge, pridobljenih v letih 2024-25, smo ugotovili, da tretiranje z žveplovimi pripravki zmanjša populacije pršic. V prihodnje bomo tretiranje s pripravki na osnovi žvepla priporočali v času pred cvetenjem oljk (BBCH 53 – 57).

Zaradi izmenične rodnosti, spremenjenih vremenskih razmer (mile zime, vroča poletja, ekstremna temperaturna nihanja, spremenjena razporeditev padavin – možni fiziološki vzroki za odpadanje plodičev) ter istovrsnega pojava drugih škodljivih organizmov (oljčna muha, marmorirana smrdljivka) težko ocenimo dejansko škodo, ki jo na našem območju povzroči pršica šiškarica. V prihodnje bo potrebno preučiti tudi vlogo in pomen naravnih sovražnikov pri omejevanju populacij pršic.

Jana ŽVEPLAN¹, Marko DEVETAK², Rahela IPAVEC³, Julija COCETTA DARIŽ⁴

¹⁻⁴Kmetijsko gozdarski zavod Nova Gorica Oddelek za varstvo rastlin

Datum: oktober 2026

¹ univ. dipl. inž. agr., Pri hrastu 18, SI-5000 nova Gorica

² dr., prav tam

³ mag. inž. hort., prav tam

⁴ mag. inž. hort., prav tam

Viri:

- Castagnoli M. 1977. Una nuova specie di acaro su *Olea europaea* L.: *Aculus olearius* sp. nov. (Eriophyidae, Phyllocoptinae). Redia, 60: 255–260
- Çetin H., Alaoğlu Ö. 2006 Mut (Mersin) ilçesindeki zeytin ağaçlarında bulunan eriophyid akar türleri ve zarar şekilleri. Türkiye Entomoloji Dergisi 30, 4: 303–315
- Devetak, M., Hoblaj, S., Jančar, M., Rot, M., Baldessari, M., Malagnini, V., Pedrazzoli, F. 2024. Prva potrđitev vrste *Aculus olearius* Castagnoli (Eriophidae) na oljkah v Sloveniji. Zbornik predavanj in referatov 16. Slovenskega posvetovanja o varstvu rastlin z mednarodno udeležbo, Bohinjska Bistrica, 5.-6. marec 2024. Društvo za varstvo rastlin Slovenije, Jamnikarjeva 101, SI-1000 Ljubljana. 749 str.
- Devetak, M., Hoblaj, S., Jančar, M., Rot, M., Tatti, A., Malagnini, V., Baldessari, M., Pedrazzoli, F., de Lillo, E., 2026. First report of damage in olive orchards in Slovenia caused by *Aculus olearius* Castagnoli (Prostigmata: Eriophyidae). BioInvasions Records 15, 2: 339–348, <https://doi.org/10.3391/bir.2026.15.2.10>
- Ersin F., Kaptan S., Erten L., Köktürk H., Gümüşay B., Denizhan E., Çakmak İ. 2020. Mite diversity and population dynamics of eriophyid mites on olive trees in Western Turkey. Turkish Journal of Entomology 44: 123–132, <https://doi.org/10.16970/entoted.649116>
- González M.I., Alvarado M., Durán J.M., Rosa A., Serrano A. 2000 Los eriófidos (Acarina, Eriophidae) del olivar de la provincia de Sevilla. Problemática y control. Boletín de Sanidad Vegetal Plagas (España) 26: 203–214
- Ksibi A., Ayadi M., Soufiene B.O., Jamjoom M.M., Ullah Z. 2022. Mobires-Net: a hybrid deep learning model for detecting and classifying olive leaf diseases. Applied Sciences 12: 10278, <https://doi.org/10.3390/app122010278>
- Shahini, S., Kullaj, E., Çakalli, A., de Lillo, E., 2009. Preliminary survey and population dynamics of some eriophid mites (Acari: Eriophyoidea) associated with olives in Albania. International Journal of Acarology, 35, 5: 419 – 423